

LUNDS
UNIVERSITET

Medskyldig till folkmord?

En studie om internationella samfundets inblandning i
folkmordet i Rwanda 1994.

Magdalena Tilling

Mänskliga Rättigheter
Höstterminen 2008

Handledare: Dr. Olof Beckman

Abstract

The Rwandan genocide 1994 was a well-planned and ethnic based act that killed approximately 900 000 people. The UN and the colonial powers are getting much attention and are worldly discussed about the failure of interference before and during the genocide. In this study the history of colonial Rwanda will be analyzed and the UN relation will be discussed. This will be done by examining how the colonial powers have affected Rwanda through history and how the UN have responded upon the challenges towards Human Rights. Questions about accountability and failure will also be discussed and analyzed. This has been done by analyzing highly reliable documents and books by NGOs and scholars. The purpose of this paper is to acknowledge the fact that the global authorities had responsibility against the people in Rwanda but acted in a way that seemed surprisingly odd which is still questioned today.

Keywords: the UN, Rwanda, Genocide, Ethnic Discrimination, Human Rights.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
Förkortningar	3
1. Introduktion	4
1.1. Presentation av ämnet	4
1.2. Presentation av frågeställning	6
2. Teori och tidig forskning	8
2.1. Samfundets inblandning	8
2.2. Reaktionen mot samfundets handlingar	9
3. Metod och material	13
3.1. Analys av samlat material och tillvägagångssätt	13
4. Analys	15
4.1. Kolonialmakternas betydelse och omvärldens reaktioner	15
5. Slutsatser	25
5.1. Diskussion av slutsatser	25
5.2. Slutdiskussion	27
6. Referenser	29
6.1. Böcker	29
6.2. Rapporter & dokument	29

Förkortningar

AOU	Organisation of African Unity
HRW	Human Rights Watch
MRND	National Republican Movement for Democracy and Development
NGO	Non-Governmental Organisation
RPF	Rwanda Patriotic Front
UNAMIR	United Nations Assistance Mission for Rwanda
UNHCR	UN High Commissioner for Refugees
UNOMUR	United Nations Observer mission Uganda – Rwanda

1 Inledning

Folkmordet i Rwanda är en omtalad och katastrofal händelse som kostade många människor livet under kort tid. Omvärldens reaktioner och dess handlingar har kritiserats och diskuterats och frågan är ifall de gjorde allt i deras makt för att hjälpa de människor i Rwanda som blev oskyldigt utsatta. Frågan om skuld och samvete ligger som grund för denna uppsats och argument om detta kommer att diskuteras. I detta kapitel kommer ämnet och frågeställningen att presenteras.

1.1 Presentation av ämnet

Folkmordet i Rwanda 1994 är ett av historiens mest grymma och välplanerade massaker som kostade en tiondel av befolkningen livet. Rwanda har sedan urminnes tiden fått stå ut med inbördeskrig, fattigdom och kolonialmaktens härskartekniker. Folkmordet i Rwanda var också ett av historiens mest snabbast eskalerade konflikter där både inbördeskrig och folkmord skedde samtidigt under ca tre månaders tid och där man dödade varandra eftersom man tillhörde olika etniska grupper. Hat, hämnd och tanken om att vara den dominerande gruppen i landet låg till grund för konflikten som trappats upp under 1900-talets senare hälft. Maktspel och ideologier präglade människors sätt att se på varandra som ledde till att man började betrakta varandra som fiender trots det faktum att skillnaderna mellan varandra inte var markant olika. Detta visar på att historien har en del att berätta när man började döda sina grannar skoningslöst för att man inte ansåg dem lika mycket värda som en själva. (HRW Report – Leave None to Tell the Story: Genocide, introduction sid 1-2)

Folkmordet är en mycket omtalad händelse i det avseendet att så många människor dog under så pass kort tid. FN och kolonialmakterna som varit en del av Rwanda och varit inblandade på olika sätt har blivit starkt kritiserade för hur man tog hand om konflikten och varför man valde att göra som man gjorde. Detta kanske inte känns särskilt konstigt eftersom ca 900 000 människor dog trots FN inblandning vilket kan göra en lite fundersam. FN har erkänt sitt misslyckande i att rädda de människor som föll offer när man blivit varnade om att läget i Rwanda var mist sagt oroande. FN har också blivit kritiserade för att inte ha vidtagit de åtgärder som skulle ha behövts när folkmordet väl bröt ut som kunde ha räddat fler människor. Trots att klimatet i Rwanda innan folkmordets början var minst sagt infekterat råder det inga som helst tvivel om att fler insatser och engagemang kunde ha lindrat konflikten. (Press document, Kofi Annan, www2.unog.ch/news2/documents/newsen/sg04003e.htm, sid 1-3)

Tanken om att Rwanda aldrig varit speciellt högt prioriterat inom FN eller andra högre insatser är lätt att tro när man är medveten om hur många människor som dog och under vilka omständigheter. Detta kommer att analyseras och diskuteras under uppsatsens gång.

1.2 Presentation av frågeställning

Syftet med denna uppsats är att ge en övergripande bild om vad som låg till grund för folkmordet i Rwanda. Syftet är också att ge en klar bild över hur det kunde bli ett folkmord och varför inte omvärlden engagerade sig mer i Rwanda. Målet med uppsatsen är att ge läsaren en förståelse för hur olika faktorer kom att påverka människorna i Rwanda så pass mycket att denna händelse kunde ske. Detta leder också till att skuldfrågan om medskyldighet kommer att kartläggas eftersom ansvaret inte helt ligger på människorna i Rwanda.

I teorikapitlet kommer internationella samfundet att diskuteras och då främst kolonialmakterna som haft stort inflytande i Rwanda. Frågor som ställs är vilka som utgör internationella samfundet, hur de påverkat Rwanda under historiens gång och hur det senare kom att påverka händelserna i landet. I teorikapitlet börjar skuldfrågan att reflekteras och gör detta enklast genom att redovisa hur teorin om delad skuld och medskyldighet involverar internationella samfundet.

För att förstå hur folkmordet kunde bryta ut är det viktigt att även presentera andra bakomliggande faktorer och orsaker som präglade 1994 års händelse. Detta görs i analysen i kapitel 4 där även övriga härskartekniker som kolonialmakterna använt sig av diskuteras. I kapitlet kommer också kolonialismens efterlämnade effekter och avkolonialisering att redovisas och en förståelse för hur det var möjligt för både ett inbördeskrig och folkmord att äga rum kan då på detta sätt förstås. Internationella samfundets handlingar och dess reaktioner mot Rwanda när folkmordet började närma sig en start kommer att presenteras och här tas frågan om medskyldighet och underlåtenhet upp för diskussion.

Denna uppsats fokuserar till största del på frågan medskyldighet och ifall skulden överhuvudtaget kan delas. Är Rwanda ett fall av medskyldighet av internationella samfundets handlingar eller ligger ansvaret i folkets händer? För att komma fram till detta ställs frågan ifall det fanns en generell förpliktelse att avbryta folkmordet och ifall det koloniala arvet är ett direkt resultat av internationella samfundets handlingar. I kapitel 5 där slutsatserna diskuteras kommer frågan om skuld och medskyldighet att avrunda uppsatsen. Vad innebär medskyldighet och kan skulden delas i Rwandas fall? Är internationella samfundet konkret eller en sinnebild? Dessa frågor som diskuteras i sista kapitlet kommer även fram till viss del i andra kapitel då det är svårt att undvika att komma in på det spåret.

Eftersom folkmordet i Rwanda är en omtalad händelse i olika avseenden fanns det många vägar och olika händelser att lägga fokus på. På grund av detta är en begränsning oundviklig och därför kommer endast de tydligaste och mest konkreta exemplen på bl.a.

kolonialmakternas inblandning att redovisas. Uppsatsen är också begränsad i det avseende att historiens händelser kunde varit fler och mer djupgående.

För att komma fram till ett svar på dessa frågor har olika dokument analyserats och främst relationer mellan Rwanda och institutionella makter. Mer om detta i kapitel 3 om metod och tillvägagångssätt.

2 Teori och tidig forskning

I detta kapitel kommer internationella samfundets handlingar att diskuteras och belysas. Vilka aktörer utgör internationella samfundet i fallet Rwanda och hur har de utvecklats under tidens gång? Kolonialmakterna kommer att diskuteras och dess införande av institutioner som kom att påverka Rwandas händelseförlopp.

2.1 Samfundets inblandning

I Rwandas fall är det viktigt att lyfta fram och redovisa hur internationella samfundets handlingar eller icke-handlingar påverkade folkmordet 1994 och varför man valde att agera på ett visst sätt. Efter forskning om Rwandas historia och djupare kunskap om speciella händelser blir det en självklarhet att ställa sig frågan ifall man kan räkna samfundets handlingar som medskyldighet eller ifall skulden endast ska läggas på människorna i Rwanda som utförde folkmordet. Detta är en mycket svår fråga som många parter är inblandade i därför är det viktigt att alla dessa parter presenteras och att dess handlingar blir diskuterade vilket sker i olika delar av uppsatsen. Detta är viktigt eftersom så många människor dog under kort tid och en förklaring måste därför finnas till detta.

Omvärlden har sedan tidigt 1900-tal varit involverade i Rwanda på olika sätt och journalister, forskare och författare har kritiserat de utomstående makternas handlingar och beslut och menar att detta har påverkat i så stor grad att skulden inte bara ska läggas på folket i Rwanda. Hela världen utgör internationella samfundet men i detta fall kommer fokus riktas på Frankrike, Belgien och Tyskland som alla har varit kolonialmakter i Rwanda. FN kommer att diskuteras och dess handlingar att ifrågasättas. Författarna som använts till denna uppsats är eniga om att samfundets passivitet, egenintressen och bristande fokus på Rwanda absolut är medskyldiga på ett eller annat sätt, frågan är bara vilka. De är också även överrens när de handlar om vilka stater som skulle känna sig speciellt ansvariga. Detta leder mig till en gemensam teori hos författarna och en slutsats kan kanske dras om att internationella samfundet är medskyldiga till folkmordet i Rwanda 1994. Dessa argument presenteras till en början i nästa del och utarbetas under uppsatsens gång.

2.2 Reaktionen mot samfundets handlingar

Frankrike har varit närvarande och inblandade i Rwanda kanske mest av alla kolonialstater. De var den kolonialmakt som befann sig i Rwanda innan folkmordet bröt ut och de var den stat som hade en inblick i vad som höll på att hända i landet före folkmordet. Författaren som involverat sig i Rwanda på många olika sätt, Linda Melvern, menar på att Frankrike var den stat och permanenta medlem i säkerhetsrådet som satt inne på mest information eftersom de var närvarande i Rwanda och även stödde regeringen på olika sätt bl.a. med utbildning och ekonomiskt stöd. Melvern menar på att det ekonomiska stödet bidrog till vapenimport och vapenutbildning bland arméerna och att regeringen hade det franska stödet att luta sig på. Melvern menar också på att den propaganda som spreds i Rwanda mot en utsatt del av befolkningen både genom tv och radio hade kunnats stoppas eller övervakats. Detta skulle fransmännen inte ha problem med att göra eftersom de en gång i tiden sett till att franskan blev ett av huvudspråken i Rwanda. (Melvern, Linda, Att förråda ett folk, ordfrent 2003, sid 263-266) Frankrike har också anklagats för att ha hjälpt delar av befolkningen som utförde folkmordet till de säkra zonerna och evakuering ur landet. Detta verkar inte helt ologiskt eftersom ovan nämnt så tränade och stödde Frankrike armén och presidentens allierande som sedan genomförde folkmordet. De flesta böcker som det refereras till i denna uppsats tar också upp det faktum att den franska närvaron var djupt involverad i den rwandiska regeringen även privat och att Rwandas president Habyarimana hade en stadig och ihållande kontakt med de franska ledarna som befann sig i Rwanda. Fransmännen visste att Rwanda var infekterat men förstod kanske inte den händelseutveckling som snabbt fortskred i Rwanda på så kort tid och att det skulle bli regeringen som de stött som skulle utföra folkmordet. (Adelman, Howard & Suhrke, Astri, 1999 Transaction Publishers, sid 81-84)

Frågan är hur medveten omvärlden var om vad som höll på att hända i Rwanda. Faktum är att Säkerhetsrådet fick åtskilliga gånger utförda rapporter och annan information om att Rwanda befann sig i en kris där delar av befolkningen var under ständig terror och att de mänskliga rättigheterna inte blev tillgodosedda. Romeo Dallaire som ledde den fredsbevarande FN styrkan UNAMIR på plats i Rwanda skickade flertalet varningar till FN som inte helt vidtog de åtgärder som skulle ha behövt tas för att rädda människor i Rwanda. Både NGOs och andra parter som befann sig närvarande i Rwanda uttryckte i desperation om att en katastrof av humanitärt slag var nära att inträffa från 1992-1994 när situationen höll på att eskalera som värst. FN slog bort många av dessa varningar men bildade ändå och skickade ner en fredsbevarande styrka till Rwanda för att skydda de uppsatta skydds-zoner m.m. FN slog dock

bort Dallaires önskan som behandlades 1994 om att få konfiskera vapen, till största delen macheter, som skeppades till Rwanda till Hutu regeringen. Dr. Gregory Stanton skriver följande i "Encyclopedia of Genocide and Crimes Against Humanity";

"Both early and late warnings of the Rwandan genocide were ignored by policy-makers who denied the facts, resisted calling the genocide by its proper name, refused to consider options for intervention, and finally refused to risk any lives of their citizens."

Vad Dr. Gregory Stanton menar är att ifall FN och dess medlemmar i säkerhetsrådet hade tolkat varningarna på ett annat sätt och vidtagit åtgärder som varit nödvändiga så hade situationen blivit på ett annat sätt. Citatet visar också att passivitet leder till medskyldighet vilket kommer utforskas längre fram i uppsatsen. Då kommer också citatet få en starkare betydelse. (Stanton Gregory, Encyclopedia of Genocide and Crimes Against Humanity, Thomson-Gale, sid 271-273)

De två andra kolonialmakterna Tyskland och Belgien har också kritiserats för ideologier, maktstrukturer och andra etablerade fenomen som har underlättat för den rwandiska regeringen att genomföra ett folkmord. Exempel på detta kommer med uppsatsens gång. En händelse som är värd att notera flera gånger om är att innan folkmordet bröt ut befann sig Belgien, Italien och Frankrike i Rwanda och evakuerade utländska medborgare och deras egna medborgare eftersom man ansåg att läget i Rwanda snabbt hade förvärrats på kort tid och att landets oroligheter var för farliga för att Européer skulle få vistas i landet. Man evakuerade alltså sina egna medborgare och hade starka skäl till det men man lät Rwandas befolkning vara kvar att möta fienden som hade som mål "att rensa" landet på människor som man ansåg utgjorde en hotbild mot den regerande makten. (Melvern, Linda, Att förråda ett folk, ordfront 2000, sid 162)

Händelser av sådant här slag får en att tänka efter och man undrar hur man i FN kunde ta beslut som hade behövt se ut på ett annat sätt när man faktiskt blivit informerad om situationen. Dallaire diskuterar också detta i sin bok och mina tankegångar följer hans;

"Are we all human, or are some more human than others? Certainly we in the developed world act in a way that suggests we believe that our lives are worth more than the lives of other citizens of the planet."

Detta tankemönster som Dallaire diskuterar är ytterst relevant till min frågeställning då man undrar varför parter agerade på ett visst vis och varför man valde att göra som man gjorde. Exempel på detta utarbetas under uppsatsens gång. (Dallaire, Romeo, Shake Hands with the Devil, Randomhouse 2003, sid 522)

För att ett folkmord skall bryta ut finns det bakomliggande faktorer som triggar ett folkslag till att utföra dessa handlingar. I boken "Genocide and Crisis in Central Africa" diskuterar författaren främst hur kolonialstaterna bidrog till denna form av händelse i och med att man på ett tidigt stadium prioriterade ett folkslag i Rwanda över det andra. Författaren menar på att bli bortprioriterad som Tutsi blev i samhället gjorde dem ännu starkare som grupp att faktiskt senare lyckas driva tillbaka regeringens armé. Tyskarna tillsammans med kyrkan hade klara och tydliga åsikter om människorna i Rwanda som sedan skickades vidare generation till generation. Kolonialmakterna hjälpte också till att bygga upp Rwanda och den politiska makten vilket gjorde att de som var förankrade och hade bättre ställning i samhället än övriga medborgare kunde vara kvar i de positionerna. Rwanda har slitits från kolonialmakt till en annan och har alltid varit under uppsikt med stater som har haft intresse i Rwanda. Man kan ju också fråga sig ifall det egna intresset har påverkat kolonialmakterna i deras tanke sätt när man har styrt Rwanda. (Scherrer, Christian P, Genocide and Crisis in Central Africa, Praeger Publishers 2002, sid 263-365) Man måste också komma ihåg att i Rwanda har aldrig de etniska grupperna haft samma status vilket gett en felaktig bild om varandra.

Men vad mer triggar människan till att döda sin granne och människor som mer eller mindre ser likadan ut som en själv? Folkmordet i Rwanda är ett av vår tids mest planerade och organiserade folkmord vilket man vid detta stadium har förstått eftersom så många människor blev mördade och dog under så kort tid. Kolonialmakterna skapade ett synsätt med sig själva i topp och under tidens gång ändrades Tutsi och Hutus prioritering men en av grupperna var alltid i botten. Genom historien har folkslagen alltid haft oenigheter av olika slag tack vare att kolonialmakterna aldrig ansett eller prioriterat dem lika. Kenneth R. White påpekar;

"Rwandans were inculcated with the values, beliefs and mores of Europeans, which resulted in the falsification and misdirection of their African consciousness and behavior"

Kenneth R. White menar på att människorna i Rwanda alltid har blivit influerade och påverkade om vad de skulle tycka och tänka om varandra och om sig själva att de tillslut inte kom att tänka efter själva. (Kenneth R. White, Scourge of Racism, Journal of Black Studies, vol 39 nr.3, sid 471-474)

Kolonialmakterna införde även deras religiösa åsikter och dess utförande i Rwanda. Kyrkan blev en stor del i människornas liv och man var tvungen att tillhöra kyrkan för att vid vissa tillfällen visa sig allierad med den styrande makten. Kristendomen blev den religion som befolkningen skulle tillhöra och visade man sig inte kristen var det ens eget fel att människor såg ner på en. Kyrkan blev så stark och hade så mycket inflytande i Rwanda att människorna blev starkt påverkade av den. Kyrkan var en del av makten och hade starka band med regeringen vilket resulterade i att kyrkan också hade en bestämd åsikt över vilken etnisk folkmassa som man kände mest för. Dessa åsikter ansågs inte konstiga eftersom som tidigare nämnt så var det alltid en folkgrupp som ansågs bättre än den andra. När folkmordet och inbördeskriget var i full gång sökte människorna skydd i kyrkorna men det slutade i att de var på en instängd yta vilket gjorde det enklare för extremisterna att komma åt dem. Vissa präster var såklart mer allierade med regeringen än andra och det fanns de präster som ifrågasatte den etniska rankingen men extremisterna visade ingen hänsyn till det. Detta är ett exempel på hur ett ärvt och inpräglat synsätt gav människorna i Rwanda tron om att ett folkslag var bättre, renare och hade högre klass än det andra. Det var denna sortens ideologi som kolonialmakterna en gång införde som slutade så illa. (Adelman, Howard & Suhrke, Astri, *The Path of a Genocide*, 1999 Transaction publishers, sid 85-87, 90)

Det råder inga tvivel om att det kolonialmakterna kom att etablera hundra år för folkmordet 1994 kom att spela en betydande roll. Tanken om att vara vägvisare och rusta upp ett land där misär var den övergripande faktorn lyckades kolonialmakterna med under några års tid men i det långa loppet medförde de en felaktig bild och reformer som slutade minst sagt illa. Mer om detta diskuteras i analysen.

3 Metod och material

I detta kapitel kommer materialet att diskuteras och metoden som använts att presenteras för att läsaren skall kunna relatera till det utförda arbetet.

3.1 Analys av samlat material och tillvägagångssätt

Detta är en uppsats som är baserad på samlat material från personer som varit inblandade på ett eller annat sätt i Rwanda 1994, både privatpersoner och från frivilligorganisationer.

Materialet har jämförts och analyserats så att inga missförstånd eller felaktig information skulle behandlas i arbetet. En betydande del av materialet har varit från frivilligorganisationer som Human Rights Watch och publicerade böcker och artiklar från FN vilket är högst pålitliga källor eftersom syftet med dessa organisationer är att ge en korrekt inblick i den humanitära situationen och dess händelser. Informationen som är hämtad ur Romeo Dallaires bok känns extra pålitlig då han var på plats i Rwanda och ledde FNs fredsstyrka UNAMIR både i början, under och efter att folkmordet hade begåtts. Även hans sätt att beskriva situationer och hur vardagen i Rwanda snabbt eskalerade i en humanitär katastrof gör att han känns trovärdig då detaljerade punkter och namn ges ut i komplexa situationer. En stor del av det övriga materialet är böcker bl.a. från Gérard Prunier, den franska historikern som befann sig i Rwanda och upplevde ett land i kris innan folkmordet sattes igång. En annan stor källa är Linda Melvern, den brittiska författaren och journalisten som engagerat sig i Rwanda i många år och har lagt fokus på hur västmakterna kontrollerade situationen utifrån. Båda författarna kommer fram till samma slutsatser, att världssamfundet har ett ansvar och redovisar hur passivitet kan leda till medskyldighet vilket gör båda källorna trovärdiga eftersom de analyserat och plockat isär samma händelser och argumenterar för dess slutsatser.

Metoden att själv leta material, analysera och jämföra källor valdes eftersom det är ett bra sätt att analysera material för att få en djupare kunskap inom området. Det är även ett bra tillvägagångssätt när man inte vet alltför mycket om händelsen innan arbetets början. I fallet Rwanda fanns det material att hämta från många olika håll då detta är en väldigt omskriven händelse och involverade hela världssamfundet vilket gjorde det extra svårt att hitta de tyngsta källorna. Materialet från Human Rights Watch analyserades först eftersom det är en global verksamhet där man arbetar oberoende av omvärldens åsikter och inte låter påverkan styra. Det som är analyserat i arbetet är hur omvärlden och främst kolonialmakterna hanterade Rwanda från tidigt 1900-tal och hur händelser från förr kunde ha så stor påverkan årtionden senare. Jag ansåg det därför relevant att ett relativt varierat urval av källor kunde vara

användbart så historien i arbetet kunde presenteras med påverkan av olika personer och synsätt. Mycket tid gavs därför till att läsa och forska kring ämnet innan uppsatsen börjades skrivas.

4 Analys

För att förstå hur folkmordet i Rwanda kunde ske krävs en förklaring av historien om bakomliggande orsaker. I detta kapitel kommer kolonialmakternas påverkan och inflytande att diskuteras samt hur synsätt, fattigdom och omvärldens reaktioner kom att påverka hur folkmordet 1994 överhuvudtaget kunde bryta ut. En stor del av kapitlet förklarar också andra händelser som gjorde det möjligt för människorna att driva igenom folkmordet när omvärlden valde att inte blanda sig in.

4.1 Kolonialismens betydelse och omvärldens reaktioner.

Rwanda har fått känna smaken av kolonialismen åtskilliga gånger. Tyskland, Belgien och Frankrike har varit involverad sedan slutet av 1800-talet och har påverkat samhället i olika avseenden. I Rwanda har det varit tre etniska grupper som har dominerat landskapet, Hutu, Tutsi och Twa. Dessa grupper upptäcktes tidigt av Européerna som lade märke till att folket, trots deras grupperingar delade samma språk och levde sida vid sida. Trots likheter fanns det stora skillnader mellan grupperna så som att alla hade olika status i samhället och man började därför definiera skillnaderna. Hutu var den grupp som dominerade landet i storlek och beskrevs som korta med stora näsor och läppar som levde ett enkelt liv. Twa som endast utgjorde en procent av befolkningen beskrevs som en grupp som höll på att försvinna, som var kortväxta, muskulösa och som levde och jagade i skogarna. Tutsi var den grupp som de upptäcktsresande ansåg ha högst status eftersom de var den grupp som de kunde relatera till mest. Man ansåg att Tutsi var minst negrer till sättet och att det endast var färgen som de hade gemensamt med de andra, de var raka och långa och de hade ett ansikte med höga ögonbryn. Twa ansåg man ha lägst status och man förknippade dem med aporna medan Hutu inte kunde förknippas med någon grupp men man ansåg dem vara tillräckligt åtskilliga för att ses som ledare. Tutsi blev den grupp som föll Européerna mest i smaken både pga utseendet och att de ansågs vara socialt överlägsna i samhället. (Prunier, Gérard, *The Rwanda Crisis*, Hurst & Company 1995, sid 5-6)

En annan teori som kan förklara varför Tutsi blev den dominerande gruppen i så tidigt stadium är att man fick för sig att Tutsi skulle ha sitt ursprung från norra Afrika och kom att varandra söderut och på ett naturligt sätt komma att bli den dominerande gruppen i Rwanda. Tutsi var därför den grupp som kunde kopplas närmast Européerna och ansågs därför vara minst negrer. Människorna som tillhörde Twa räknades bort ganska snabbt eftersom de var så få i antal och skillnader drogs därför bara mellan Hutu och Tutsi. Den betydande innebörden

av orden Hutu och Tutsi kom också att bli en betydande orsak eftersom Hutu kopplades till undersåte/tjänare och Tutsi betydde ”de som var rika på boskap”. Det var dessa teorier och skillnader som kom att bli grunden för Tutsiernas sociala dominans trots att i samhället kunde Hutuer och Tutsier bo grannar med varandra, försörja sig på samma sätt och vara lika fattiga eller rika. (Melvern, Linda, Att förråda ett folk, Ordfront 2003, sid 19-20)

Rwanda var runt 1920 ett organiserat land med en kung som man ansåg vara utvald av gud och det mest ädla landet kunde ha. Hutuerna ansågs mindre intelligenta och det ansågs därför inte konstigt att det var Tutsi som hade övertag och hade de högsta positionerna. Samhället var uppbyggt av chefer och hövdingar under kungen som bl.a. kontrollerade landet, människorna och de såg till att alla betalade taxa. De flesta chefer var Tutsi men i de Hutu dominerade områdena kunde det finnas en Hutuchef. (Prunier, Gérard, The Rwanda Crisis, Hurst & Company 1995, sid 9-12) Kolonialismen fick sin fart 1912 då kungen fick hjälp av tyskarna som hade blivit förundrade över den organiserade landsbygden och hjälpte kungen att ta kontroll över de norra delarna av landet. Tyskarna stödde den Tutsidominerande monarkin och armén och man ansåg att detta var ett bra sätt att visa Rwanda att den tyska närvaron skulle gynna dem i längden. Detta var en självklar fördel för tutsierna som hade de flesta ledande rollerna i samhället. Tyskland hade tagit stora delar av Afrika och efter första världskriget lämnade de över Rwanda och Burundi till Belgien som hade som skäl att de skulle hjälpa länderna för fortsatt utveckling eftersom man ansåg att de inte var kapabla till det själva. Man skulle bl.a. införa nya och bättre arbetsvillkor och försöka att kontrollera sjukdomar som lätt kunde spridas i landet. Belgien skulle bli en vägledare och inte styra landet helt utan skulle förlita sig på de redan etablerade sätten och försöka skydda Hutu från den underdominering de utsatts för. De följande åren styrde belgarna Rwanda hårt och istället för det indirekta styret som tyskarna använt sig av skapade de ett direkt styre efter en tid som gav kungen mindre makt. (Melvern, Linda, Att förråda ett folk, Ordfront 2003, sid 20-21) Mwami Musinga som var kung avsattes 1931 bl.a. pga. att han var emot kolonialismen och en man vid namn Mutara Rudahigwa ”de vitas konung” kom att styra landet. Återigen var det en Tutsi kung till makten och vid denna tid började man ersätta de Hutuer som var hövdingar eller andra ledare och de ersattes med män som tillhörde Tutsi. Belgarna försökte förnya Rwanda till förbättring vilket Tutsi var väl medvetna om och följde därför efter i spåren, eftersom det gynnade dem i längden. Den nya kungen konverterade till kristendomen och detta blev senare ett krav för att få tillhöra Tutsigruppen. Kyrkan blev överväldigad när denna nya ström av människor anmälde sitt intresse och blev därför en del av den belgiska reformen. Kyrkan blev därför en viktig roll i samhället och blev grunden för regler men även

utbildningen eftersom alla barn som var kristna fick sin utbildning genom kyrkan. (Prunier, Gérard, *The Rwanda Crisis*, Hurst & Company 1995, sid 26-32) För att vara säkra på hur stora grupper Twaerna, Hutuerna och Tutsierna var genomfördes det 1933 en folkräkning i landet. Grupperna mättes, vägdes och räknades och ytterligare en gång klassificerades i olika kategorier. Tutsi var fortfarande den grupp som var längst och ansågs se bäst ut och Hutu var kortväxta och breda. Detta blev dock problematiskt i vissa fall då det inte var möjligt att se skillnad på Hutu och Tutsi eftersom många människor i landet var långa och spänstiga. Denna folkräkning slutade med att människorna i landet fick ett ID-kort där de klassificerades som Hutu, Tutsi eller Twa. (HRW Report – *Leave None to Tell the Story: Genocide, History*, sid 3) ID korten blev en handling som befolkningen var tvungna att bära med sig överallt i och med att de spänningar mellan de etniska grupperna som började uppkomma skulle övervakas. Hutuerna blev mer och mer utsatta för tvångsarbeten av sina hövdingar och blev markant underdominerade i samhället. Detta ledde till att många människor som tillhörde Hutu och Twa flydde Rwanda till Uganda i hopp om att bli lämnade ifred. Det belgiska styret var nu väldigt strängt vilket var en fröjd för Tutsierna. (Melvern, Linda, *Att förråda ett folk*, Ordfront 2003, sid 22) Belgien fortsatte att stödja Tutsi regimen till 1950 tills FN började ställa hårdare krav på att öka jämställdheten mellan Tutsierna och Hutuerna. Hutuerna började sakta komma tillbaka i samhället och fick roller i allt högre positioner och blev en större del i det vardagliga livet. Denna förändring skrämde Tutsierna som varit vana vid ensam makt men Hutuerna var inte helt nöjda. Hutuerna hoppades få mer kontroll i makten när Belgien var närvarande medans Tutsierna hoppades att Belgien skulle lämna så att de kunde överta kontrollen. FNs generalförsamling skickade en delegation till Rwanda för att undersöka läget om Hutuernas underkastelse i samhället och gång på gång ansåg man att fler åtgärder skulle vidtas. Flera politiska partier växte och blev starkare bl.a. Permethutu som bestod av Hutu anhängare och UNAR som var ett Tutsi parti. Mutara Rudahigwa ”de vitas konung” dog plötsligt 1959 och ersattes av sin halvbror Kigeri Ndahindurwa som var starkt influerad av Tutsimakten. Tankarna om jämställdhet och frustrationen av underdominans hade satt full fart i Hutuernas tankegång som skulle komma att visa sig i en revolution som kom att ändra samhället totalt. (HRW – *Leave None to Tell the Story: Genocide, History*, sid 4) Pga. Belgiens stöd till Tutsieliten och andra händelser i världen diskuterades det för fullt i FN:s generalförsamling om huruvida kolonialismen var gynnande för Rwanda. Medlemsstater röstade emot förslagen eftersom man inte tyckte att FN:s grundvärderingar efterföljdes av Belgien. När nya val började hållas till befolkningens fördel vann Tutsieliten och blev ännu mer rotade i systemet. (Melvern, Linda, *Att förråda ett folk*, Ordfront 2003, sid 26-27)

De nya reformerna och den utveckling som skedde i Rwanda började skapa ännu värre spänningar mellan befolkningen. 1959 genomförde de Hutuallierade en samhällsrevolution som dödade uppåt 20.000 människor till grund för att en högt uppsatt Hutu ledare blivit attackerad av Tutsi anhängare. (HRW – The Rwandan genocide – how it was prepared sid 3) Nyheten om attacken spreds vilket ledde till att Hutu bestämde för att ge igen och gav sig på Tutsi ledare av hög rang. Precis innan revolten tog fart bestämde Belgien att avkolonialisera Rwanda och lämnade Tutsieliten på egna ben. Tutsieliten vägrade att demokratisera makten och låta Hutu ta del vilket gjorde att de Hutuallierade blev extra inspirerade att driva igenom sin önskan om jämställdhet. Hutu drev igenom revolutionen och Rwanda förklarades självständigt 1962, då hade större delen av den styrande makten ersatts av Hutumedlemmar och satt den dåvarande kungen på landsflykt. (Sellström, Tor, Afrikafakta – Rwanda, ett land i kris, Reprocentralen HSC, sid 11-12) Parmehutu blev senare det ledande partiet i landet och Rwanda fick sin första Hutu president Grégoire Kayibanda 1964. FN övervakade valen i landet och det blev som man hade förutspått att Hutu skulle få majoriteten av rösterna. Situationen i landet skulle nu komma att ändras och Tutsi blev utsatta för attacker som dödade tusentals och satte lika många på flykt till grannländerna. Hutu hade tagit makten och gjorde allt i deras väg för att det skulle förbli så. Fördomar och hämnd blev de två redskapen som hade gjort detta möjligt. Denna händelse blev inte utredd inom FN och det skulle komma att visa sig 30 år senare att liknande händelser skulle upprepas där de utsatta människorna i landet skulle få stå på egna ben. (Scherrer, Christian P, Genocide and Crisis in Central Africa, Praeger Publishers, sid 26-32) Tutsi försökte återta makten genom invasioner från grannländerna men misslyckades gång på gång. Detta ledde till att Hutu extremisterna i Rwanda tog människor som tillhörde Tutsi till fångar och ökade både antalet mördade Tutsier och fick igång nya flyktingströmmar. FNs flyktingkommission UNHCR uppskattade att ca 150.000 Rwandeser hade flytt Rwanda runt 70-talet i hopp om att få asyl och ett liv i fred. (The United Nations and Rwanda 1994, Department of Public Information, sid 8-10) Kayibanda styrde Rwanda med järnhand fram tills 1973 och blev ständigt påverkade av grannländernas oroligheter. Människorna från grannländerna som invaderade Rwanda fick snabbt stöd från andra utomstående grupper. Burundierna kände sympati med flyktingarna som också blivit utsatta för diktatur och underkastelse i samhället och Burundi blev huvudbasen med ca 50.000 Rwandaneser. Befolkningen i Kongo som fått känna smaken på inbördeskrig var splittrade och flyktingarna hade därför inga svårigheter att rota sig i landet. Rwanda stod på egna ben och man ansåg att belgarna var hjältar i landet eftersom den politiska makten ändrats. Man fortsatte att följa den kristna tron och trots kolonialmakternas

definition av Tutsi som den ”finaste gruppen” ändrades detta synsätt sakta med tiden och grupperna ansågs mer och mer lika. Trots detta ansåg befolkningen att de var etniskt olika och fördomar, hat och strävan efter ensam makt kunde därför fortsätta. (Prunier, Gérard, *The Rwanda Crisis*, Hurst & Company 1995, sid 54-60) I början på 70-talet blev Rwanda mer och mer splittrat eftersom Hutu regeringen i syd blev starkt kritiserad av Hutu grupper i nord. Nord och syd hade olika tankar om hur man skulle regera Rwanda och kommissioner bildades för att lösa tvisterna. I en statskupp 1973 avsattes kungen och ersattes av General Juvénal Habyarimana, en högt uppsatt man i armén som blev president och såg till att tidigare regeringsmän blev avsatta eller satta i fängelse. Habyarimana fortsatte att styra Rwanda med kolonialmakternas tidigare införande av distrikt med chefer och hövdingar som hade total kontroll över människorna och landets händelser. Efter eliminationen av Parmehutu blev det partiet MRND som valdes av Habyarimana att regera vid hans sida. ID-korten hade blivit fast förankrade sedan Belgien en gång infört dem och nu flyttade man på grupper som man ansåg passade bättre in på andra ställen så att kontrollen blev fenomenal. Armén ökade i antal och man tvingade befolkningen att jobba för staten så att Rwanda kunde utvecklas i olika avseenden. (HRW – *Leave None to Tell the Story: Genocide, History*, sid 5-6) Trots att Rwanda räknades till ett av världens fattigaste länder och styrdes med järnhand började det sakta men säkert att ta sig ekonomiskt och fick ökat BNP. Landet fick stöd internationellt och städer byggdes upp till invånarnas förtjänst och samhället utvecklades i form av ökad infrastruktur och dricksvattnet förbättrades. Denna utveckling varade dock inte för evigt utan Rwanda och dess invånare hamnade i en djup kris 1987 då deras främsta export kaffet, sjönk i pris. (The United Nations and Rwanda 1994, Department of Public Information, sid 11) Hjälp kommissioner fortsatte att undersöka Rwanda och befolkningen växte vilket gav medborgarna mindre land. Habyarimanas elit vägrade att erkänna att delar av befolkningen svält och ansåg att de inte kunde göra något åt det. En - parti systemet hade också börjat visa sig i alla de höga positionerna där posterna endast hade tilldelats Habyarimanas anhängare vilket andra i landet började ifrågasätta. Journalister, politiker och andra människor med höga positioner krävde ändring och demokratiserings debatten satte fart på nytt. För att lugna befolkningen skapade regeringen en kommission som skulle undersöka Rwanda. Ingen blev egentligen förvånad när kommissionen två månader senare ansåg att Rwanda skulle fortsätta ledas av samma parti och att landet rörde sig i rätt riktning. (HRW- *Leave None to Tell the Story; Genocide, History*, sid 7) Människorna som flytt Rwanda de senaste 30 åren blev otåliga och hade en önskan om att en dag få återta sitt land. Rwanda Patriotic Front (RPF) hade bildats som en rebellisk beväpnad armé med rwandiska flyktingar och leddes av Paul Kagame som 1990 attackerade

Rwanda från Ugandas gräns. RPF hade som mål att nå huvudstaden Kigali som låg mitt i landet. Habyarimana fick nys om attacken och genomförde under en natt låtsas skjutningar i Kigali och rapporterade nästa dag att de blivit utsatta för angrepp av RPF men att den Rwandiska armén lyckats få dem att retirera. Dagar senare började regeringen tillfångata människor som man ansåg hade eller skulle alliera sig med RPF och satte dessa i fängelse. Tutsi blev hårdast utsatta för dessa anklagelser men även människor som tillhörde Hutu som ville störta regeringen. Habyarimana blev orolig över att RPF hade menat allvar med invasionen och genomförde därför låtsas skjutningarna i hopp om att få assistans av utomstående makter. (Scherrer, Christian P, *Genocide and Crisis in Central Africa*, Praeger Publishers 2002, sid 45-52) Belgien som en gång avkolonialiserat Rwanda men aldrig riktigt lämnat stödde regeringen och hade även stöd av Frankrike som anlände i Rwanda samma natt som låtsas skjutningarna hade satt fart. Armén och de utomstående makterna lyckades att driva tillbaka RPF och dödade mellan 500-1000 människor, större delen Tutsi vid Ugandas gräns. Belgien lämnade sedan Rwanda men de franska trupperna förblev kvar till Habyarimanas förtjusning och skyddade och evakuerade både franska och belgiska medborgare. (HRW Report – *Leave None to Tell the Story; Genocide, History* – sid 8) Strider mellan RPF och regeringen fortsatte och Presidenten i Uganda och Habyarimana slöt ett fredsavtal som var övervakat av UNHCR och OAU i Arusha, Tanzania. Striderna sattes igång efter att RPF anklagat regeringen för kränkningar av de mänskliga rättigheterna av 300 Tutsi i nordväst. Inbördeskriget hade brutit ut som värst och människor flydde på nytt och många bodde nu i läger tillsammans med andra utsatta flyktingar och överlevde på den humanitära assistans som nådde dit. (The United Nations and Rwanda 1993-1996, Department of Public Information, sid 16-17) 1993 utökar man Arusha-avtalet om fred som innebar att man skulle diskutera och skydda de flyktingar som var hemlösa och man bad också till FN om hjälp. FN skickade en kommission UNOMUR som bevakade gränsen mellan Rwanda och Uganda och man arbetade fram lösningar så FN kunde bistå med hjälpinsatser till de drabbade flyktingarna och underlätta transporten mellan länderna. Arusha avtalet utökas senare med att den Rwandiska regeringen måste införa ett flerparti system för att freden skall upprätthållas. Detta går regeringen med på och man ber om en ny assistans som ska övervaka så att avtalet skulle kunna gå i lås. UNAMIR bildas av FN och skulle fungera som ett hjälpande organ i form av att underlätta den humanitära hjälpen, upprätthålla fred och säkerhet och säkra Kigali. UNAMIR blev också det ledande organet på plats och gav UNOMUR ordar om hur de skulle arbeta på Ugandas gräns. (UNAMIR, Department of Public Information 1996, www.un.org/Depts/DPKO/missions/unamir sid 1-5) Det tog tid för regeringen att införa

flerparti system vilket oroade UNAMIR. I början av 1994 påpekade UNAMIR för säkerhetsrådet att situationen blivit värre och att det var svårt att upprätthålla fred och säkerhet och jobba för peacekeeping. Roméo Dallaire som var ledare för UNAMIR hade blivit informerad av en högt rankad politiker att planer hade börjat smidas för ”att röja bort” Tutsi minoriteten som fanns kvar i landet. Dallaire tog informationen på största allvar och hade en önskan om att få leta igenom områden i Kigali efter vapen som hade börjat delats ut till befolkningen men FN slog bort förslaget med förklaringen att detta inte höll sig inom UNAMIRs mandat. FN hade nyligen riktat all energi åt inbördeskriget i Somalia och man trodde inte att ett utökat mandat skulle röstas fram av medlemmarna i säkerhetsrådet. Dallaire insåg att situationen i Rwanda höll på att eskalera och bad ännu en gång om att få konfiskera vapen och få stöd av en hjälpsats. Boutros Boutros-Ghali, FNs Generalsekreterare ansåg inte detta nödvändigt utan ansåg att man skulle avvakta eftersom UNAMIRs arbete skulle underlättas så fort den politiska makten hade ändrats. Att detta inte skulle ske utan att situationen skulle fortskrida i ett av vår tids västa folkmord hade vissa redan förutspått, medans man i säkerhetsrådet var passiva. (Adelman, Howard & Suhrke, Astri, *The Path of a Genocide*, Transaction Publishers 1999, sid 231-235) Hutu eliten hade innan 1990s strider med RPF börjat propagera på radio och tv och framställde Tutsi som förrädare och fiender. Hutu var villiga att göra allt i deras makt för att inte en upprepning av 1959 års regeringsskifte skulle genomföras av Tutsi eliten och drev därför igenom en hatkampanj mot Tutsi. Denna kampanj hade stort genomslag i Rwanda och definitionen av fienden blev ett faktum. Partierna som fanns i landet men som inte hade någon makt byggde upp arméer och även dem stred emellan. Synsättet som skiljde på grupperna i landet blev värre för varje dag som gick och Tutsi hade till slut ingen chans. (HRW – *The Rwandan Genocide: how it was prepared*, Number 1, 2006, sid 7-10) Den Rwandiska regeringen litade på Frankrike som var närvarande i landet och visste att de skulle bli skyddade vid fler invasioner. Habyarimana började söka assistans utifrån och vände sig till Egyptens president Mubarak och ville driva igenom en vapenaffär. Egypten sålde vapen billigt men Mubarak godkände inte vapenaffären med Rwanda till en början. Habyarimana vände sig till Boutros Boutros-Ghali som lovade att han skulle göra allt i sin makt för att driva igenom vapenaffären, det var hans uppgift som jobbade med utrikespolitiska frågor i FN. Tolv dagar senare går Egypten med på Rwandas önskan och kontraktet skrevs under. Man uppskattar att Rwanda köpte vapen för ca 5 889 000 dollar tack vare Boutros-Ghalis hjälp som sedan kom att användas febrilt i inbördeskriget och folkmordet de kommande åren. Några dagar senare anlände de första vapnen i Kigali och dessa vapen ansåg man vara en såkallad hjälpsändning för att stridigheterna mellan RPF och regeringen

höll på att ta fart. Vapen importerades i Rwanda konstant de kommande åren och de delades ut till de som var allierade med Hutu eliten. Boutros-Ghali hjälpte Rwanda på vägen att bli Afrikas tredje största vapenimportör och när han ett år senare blev Generalsekreterare i FN och blev kritiserad för vapenaffärerna sade han att några gevär mer eller mindre inte skulle ha ändrat situationen och att han skulle ha löst vänskapliga förbindelser oavsett vilka länder det gällde. (Melvern, Linda, Att förråda ett folk, Ordfront 2003, sid 45-50) Flera människorättsorganisationer hade anlät i Rwanda och åtskilliga rapporter skickades till FN från 1990 om de grova kränkningar som tog fart efter inbördeskrigets start. Dallaire fortsatte med försök att övertala FN om hjälpinsatser och hade formulerat en lista med information om bl.a. vart vapnen fanns gömda, vart arméerna höll till och hur de kontrollerade befolkningen. Trots detta gjorde FN ingenting och man har ifrågasatt i efterhand ifall informationen inte nådde Boutros-Ghali eller säkerhetsrådet och ifall informationen framfördes på rätt sätt. Kritik lades speciellt på USA och Frankrike som man ansåg hade minst entusiasm och engagemang gällande Rwanda. Några dagar senare blev FN informerade av franska, amerikanska och belgiska soldater som var på plats i Rwanda att det inte stod rätt till och att de kände sig maktlösa. Kofi Annan, biträdande Generalsekreterare, gav order till Dallaire att söka upp Habyarimana och informera honom om deras vetskap om ett planerat folkmord. Habyarimana fick 48 timmar på sig att formulera ett gensvar och även tid till att ta tillbaka trupper som var utspridda över hela landet. Två dagar senare ringer Habyarimana upp Boutros-Ghali som bestämt och skall informera honom om vidtagna åtgärder medans Boutros-Ghali svarar med att han litar på presidentens styre och har FN:s stöd. Det sägs att han tom skulle ha blivit förvånad över att höra Habyarimana i telefonluren och att han avslutade sitt samtal med att önska presidenten all lycka till för att lösa den rådande konflikten. (Scherrer, Christian P, Genocide and Crisis in Central Afrika, Praeger Publishers 2002, sid 91-92) Den 6:e April 1994 blev Habyarimana och Burundis president nedskjutna precis innan landning i Kigali efter ett möte i Arusha. Vem som utförde dådet är fortfarande inte känt men direkt efter så tillförde man en ny president och ny ledning som fortsatte planerna för folkmordet. Hutu gick ut på radion och skyllde på Tutsi och RPF för att ha mördat den Rwandiska presidenten och att de hade rätt till hämnd. (Scherrer, Christian P, Genocide and Crisis in Central Africa, Praeger Publishers 2002, sid 67, 94) Interahamwe milisen som nu styrde Rwanda tog över vägspärrar och andra viktiga delar av landet och började döda Tutsi av högre rang. (The Rwandan Genocide: How it was prepared, Number 1 2006, sid 15) Dödandet fortsatte och började främst utanför städerna på landet där det inte fanns någon uppsyn. Hjälplösa civila Tutsier blev överraskade i sina hem och deras öde vilade i ID korten som kolonialmakterna en

gång förankrat. Kunde man påvisa att man var Hutu blev man skonad men annars fanns det ingen chans att få leva vidare. Föräldrar mördades framför sina barn och deras hem blev förstörda och plundrade. De vapen som cirkulerade i Rwanda var både gevär och granater men den största dödsorsaken var att man använde macheter till att döda sin fiende med. (United Human Rights Council, Genocide in Rwanda, www.unitedhumanrights.org/Genocide/genocide_in_rwanda.htm sid 1-3) Amnesty International värdjade till FN i maj om extra styrkor och förstärkning men ingenting hände. Folkmordet som fick sin fart i April fortsatte att eskalera och FN gav gensvar till Amnesty att parterna skulle försöka förhandla om fred själva. OAU krävde och insisterade på att trupper behövde skickas till Rwanda och att väst endast var kapabla till detta rent ekonomiskt. Västvärlden svarade med att läget var för farligt och att inga fler människor skulle dit och offras. (Cervenska, Zdenek, Tragedin Rwanda – Burundi, Världspolitikens Dagsfrågor 1994, Kalmarsund Tryck, sid 21-23) I slutet av April 1994 bestämde FN att UNAMIRs styrkor på ca 2 500 soldater skulle minskas efter att 10 Belgiska soldater blivit misshandlade och dödade av Hutu allierade. RPF som hade blivit större än någonsin och blivit medvetna om Tutsiernas situation i Rwanda planerade invasion från gränserna och ville ha revansch i maktspelet. (Sellström, Tor, Rwanda – Ett land i kris, Reprocentralen HSC 1995, sid 16) UNAMIR minskade i antal efter ett uttalande av Belgien att soldaterna kunde komma i stor fara eftersom de hade svagt mandat och inte fick ta till vapen. Allt eftersom striderna i landet och mellan regeringen och RPF blev värre flydde fler och fler människor till de områden och ”Safe Heavens” som UNAMIR soldaterna vaktade. De Belgiska soldaterna drog sig ur landet och övriga UNAMIR soldater fortsatte att försöka medla fredliga lösningar mellan parterna i landet. I slutet av April hade ca 200.000 människor mist sina liv och UNAMIR rapporterade på löpande band om de människorättskränkningar som begicks. Man konstaterade i säkerhetsrådet att UNAMIRs mandat var för svagt för att kunna stoppa blodbadet men hoppades ändå att parterna skulle försonas. I Juni har RPF börjat gör framsteg och intagit Kigali och stred för fullt emot regeringens rebeller. (The United Nations and Rwanda 1993-1996, Department of Public Information, sid 43-54) Säkerhetsrådet kommer senare fram till att en styrka behövs i Rwanda för att upprätthålla läget och skydda de civila eftersom UNAMIR hade problem och hade minskat rejält i styrka. Frankrike tar på sig ansvaret och den 23 juni inleds Operation Turquoise. På plats i Rwanda samarbetade NGOs och de franska trupperna för att skydda de civila och såg till att den humanitära hjälpen i form av mat m.m. når fram. 14 Juli blir säkerhetsrådet informerade om att striderna i landet fortsätter och läget är värre än det varit förut. (UNAMIR, Department of Public Information 1996,

www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unamir_b.htm, sid 12-16) Att läget förvärrades hade att göra med att RPF börjat göra massiva tillslag och kämpade för att den rwandiska regeringen skulle dra sig tillbaka och bli besegrade. Samtidigt skickade Belgien och Italien trupper till Rwanda med syfte att evakuera sina egna och andras medborgare vilket de franska trupperna hjälpte till med. I evakueringen såg Frankrike också till att människor från den högre eliten bl.a. från Habyarimanas familj fick plats men nekade andra rwandier som hade flytt till Kigalis flygplats i hopp om att bli räddade. Evakueringen kom sen att bli den ända hjälp för fortsatt överlevnad och samtliga Europeiska ambassader stängdes ner och tömdes på Européer, sedan lämnade de landet. (Melvern, Linda, Att förråda ett folk, Ordfront 2003, sid 162-163) De franska trupperna skapade en "Humanitär Zon" i södra Rwanda som lyckades rädda och skydda tusentals Tutsi flyktingar från folkmordet. I detta skyddsområde gömde sig också rwandiska rebeller som varit med och planerat och utfört folkmordet som förstätt att deras liv var i fara för RPF vilket de franska trupperna tillät. Eftersom stora delar av UNAMIR dragits tillbaka skapade man i slutet på Maj UNAMIR II som var en trupp på 5 500 man som skulle ta över och fortsätta bevakningen. Detta misslyckades FN med eftersom trupperna och materialet anlände i Rwanda när folkmordet redan var över. 4 Juli 1994 når RPF Kigali och tar över det politiska styret. Veckor efter fasar Hutu extremisterna RPF och dess allierade och flyr från Rwanda. Tack vare RPF invasion stoppas folkmordet som pågått i tre månader som dödat ca 900 000 människor, en tiondel av Rwandas befolkning. (Rwanda; Bystanders to Genocide, www.africaaction.org/docs01/rwan0108.htm, sid 1-4)

5 Slutsatser

I detta sista kapitel kommer slutsatser att dras och egna reflektioner att diskuteras. Är internationella samfundet medskyldiga till folkmordet 1994 och i så fall varför?

5.1 Diskussion av slutsatser

Att kolonialmakterna haft oerhört stort inflytande i Rwanda under historiens gång är inget nytt. Men däremot hur kolonialmakterna använt sig av och experimenterat med Rwanda ligger till grund för vad som hände 1994. Dallaire skriver och förklarar perfekt;

”There is no doubt that the toxic ethnic extremism that infected Rwanda was a deep-rooted and formidable foe, built from colonial discrimination and exclusion, personal vendettas, refugee life, envy, racism, power plays, *coups d'état* and the deep rifts of civil war.”

Dallaire räknar upp anledningar och händelser som tyder på vad som bidrog till att folkmordet faktiskt skedde. Efter mycket läsning och funderande är det inte svårt att komma fram till att kolonialmakterna faktiskt ändrade på människorna i Rwanda och att de en gång i tiden lade grunden för hur de skulle komma att betrakta varandra. ID-korten etablerades som användes under många års tid som gav vissa delar av människorna tur och kostade andra livet. Denna kategorisering av människorna gjorde det enkelt för extremisterna att utse sina offer men även enkelt för de vanliga människorna i Rwanda att veta vilka som man kunde lita på och alliera sig med. Denna kategorisering blev så klart förödande eftersom alla människor inte ansågs lika värda och detta förankrade kolonialmakterna helt på egen hand. (Dallaire, *Romeo, Shake Hands with the Devil*, Randomhouse 2003, sid 513)

Personligen har tankarna kretsat runt varför man i säkerhetsrådet inte vidtog fler åtgärder för människorna i Rwanda när man gång på gång fick information och ”early warning” av bl.a. Dallaire om att ett folkmord planerades. Det har hävdats att FN inte ingrep för att informationen behandlades fel och att man inte trodde att läget i Rwanda inte var så katastrofalt som det var. Dessa påståenden kan inte ursäktas för att man inte ingrep tidigare och med fler medel. Boutros-Ghali har en del samvete på sina axlar efter att ha hjälpt Rwandas regering med vapenköpen med Egypten som användes under folkmordet. Man kan ju undra ifall Boutros-Ghali aldrig ifrågasatte varför man behövde så mycket vapen och i så fall hur och när man skulle använda dem, men tack vare hans tjänst gjorde han det möjligt för extremisterna att utföra massakern eftersom de hade de medel de behövde. Kolonialmakterna

gjorde det också möjligt för extremisterna att genomföra ett folkmord med den politiska ordningen och dess oerhörda makt som det innebar. Kolonialmakterna godkände en-parti systemet som sen blev sättet att styra Rwanda med. Detta gjorde det möjligt för extremisterna att konspirera och planera folkmordet trots FNs begäran om ett flerparti system.

Kolonialmakternas införande av den religiösa tillhörigheten och kyrkans makt blev också en betydande roll i landet under folkmordet. Även ifall kyrkan inte utförde folkmordet i direkt handling kan de ändå räknas till medhjälpare eftersom man inte gjorde något alls. Det var dessa saker kombinerade tillsammans som skapade en tanke och en möjlighet för extremisterna att genomföra ett folkmord. Rwanda är ett fall där passiviteten har lett till medskyldighet för kolonialmakterna och för FN. Detta diskuteras i slutdiskussionen.

5.2 Slutdiskussion

Att det var olika faktorer som bidrog till ett folkmord i Rwanda är känt och olika anledningar har presenterats. Det var inte bara kolonialmakterna som bidrog till att folkmordet i Rwanda kunde genomföras utan FN har också kritiserats för både vapenaffären och hur man misslyckades på plats i Rwanda med UNAMIR. Dålig planering och svagt mandat gjorde det otroligt svårt för UNAMIR att hjälpa och skydda befolkningen i Rwanda. Att UNAMIR misslyckades på många punkter ligger till grund och botten på säkerhetsrådet som utfärdade mandatet och slog bort Dallaires önskan och förslag om vad som kunde göras i Rwanda. Man kan ju undra ifall Rwanda aldrig var speciellt högt prioriterade inom FN med tanke på att man blivigt informerade om att ett etniskt krig höll på att bryta ut. Att FN misslyckades i fallet Rwanda råder det inga som helst tvivel om, det är bara ofattbart att man inte vidtog fler åtgärder när informationen låg på bordet. Africaaction diskuterar skuldfrågan på följande sätt;

”The international community did not prevent the genocide, nor did it stop the killing once the genocide had begun. This failure has left deep wounds within Rwandan society, and in the relationship between Rwanda and the international community, in particular the United Nations.”

Detta citat stödjer teorin om att FN bär en del av skulden dels för att de var passiva i sitt handlande vilket kunde resultera i folkmordet och för att man inte gjorde något åt det under dess gång. Internationella samfundets handlingar, både kolonialmakter och FN inkluderat bidrog alla på sina sätt till att extremisterna kunde utföra sina handlingar som planerat utan hinder i deras väg. Exempel för detta kan vara att man tömde Rwanda på egna medborgare och lämnade rwandierna kvar eller att man minskade UNAMIR i styrka när folkmordet eskalerade som värst. (Rwanda; UN Report, www.africaaction.org/docs99/rwan9912.htm, sid 1-4)

Att det var andra mer djupgående faktorer som jagat människorna genom historien som resulterade i folkmordet är känt. Kolonialmakternas överförda synsätt bidrog till att massakern kom att handla om att ”rensa bort” en del av befolkningen som man ansåg skitiga, mindre värda och som man föraktade. Hämnd och hat kom att ligga som grund för folkmordet som infekterat Rwanda i över hundra år. Hade kolonialmakterna behandlat Rwanda annorlunda sen revolutionen 1959 hade kanske folkmordet aldrig genomförts. Man kan också bli lite förvånad över hur lite fokus som riktades på händelsen 1959 som inte var en speciellt

stor händelse om man jämför med folkmordet 1994 men som bidrog till en upprepning av historien. Hade man riktat fokus på föregångna händelser som FN inte gjorde och sett till bakomliggande orsaker hade man kanske kunnat förstå situationen i Rwanda när man började få in varningar om det infekterade klimat som genomsyrade landet. Det är också konstigt hur man lade så lite fokus på 1959 års händelse och när FN fick varningar om klimatet i Rwanda på 90-talet om man tänker på de mänskliga rättigheter som Rwandas befolkning inte blev tillgodosedda. Det har alltid förekommit människorättskränkningar i Rwanda eftersom folkgrupperna aldrig ansetts lika mycket värda där diskriminering varit den största faktorn. Dessa kränkningar har folket i Rwanda själv bidragit med men kolonialmakterna förankrade en gång synsättet. Kanske var det därför bara en tidsfråga innan det skulle ske något i Rwanda med tanke på vad landet och dess befolkning fått genomgå och blivit utsatta för. Det råder inga som helst tvivel om att Rwanda, litet i storlek och otroligt fattigt blivit ett trasigt resultat av kolonialmakternas experimenterade och farliga etablering av diverse institutioner. Kolonialmakterna hade som skäl en gång i tiden att ”vägleda” och ”guida” ett land som ansågs vara för misslyckat för att klara sig på egen hand. Självklart så hjälpte dessa makter Rwanda på andra sätt och bidrog med bra saker men de är fortfarande medskyldiga för vad som hände. Frankrike som låg inne med mest information om situationen i Rwanda hade kunnat utforska frågan och skickat vidare denna information vilket inte hände. Folkmordet i Rwanda är ett av vår tids västa folkmord som dödade otroligt många människor under kort tid. Rwanda har tyvärr också blivit ett fall där omvärlden förblev passiv och genom detta lät en fruktansvärd händelse äga rum. Skulden ligger också på de höga makter i Rwanda som planerade och organiserade folkmordet men den ska också läggas på de makter som hade chansen och medlen att göra något men som inte gjorde det. Att inte välja att göra något, att vara passiv är ett val som internationella samfundet valde att göra vilket visade sig bli katastrofalt i slutändan. Detta leder också till medskyldighet eftersom man misslyckats med ansvar och istället låtit underlåtenhet ta över. De människor som blev utsatta men lyckades överleva folkmordet i Rwanda känner nog inte särskilt mycket hopp eller beundran för FN vilket inte är så konstigt. Inledningsvis presenterades frågan om internationella samfundet var en sinnebild eller ifall det var konkret. Detta kan tolkas på olika sätt men om man utgår ifrån de människor som blev utsatta för folkmordet i Rwanda och de sätt omvärlden tog hand om situationen så kände de sig antagligen inte speciellt prioriterade. De som överlevde betraktar kanske FN som en sinnebild, om det är fallet vore inte det särskilt konstigt.

6 Referenser

6.1 Böcker

Adelman, Howard and Suhrke, Astri, "The Path of a Genocide: The Rwanda Crisis from Uganda to Zaire", Transaction Publishers, 1999.

Cervenka, Zdenek, Världspolitikens Dagsfrågor, "Tragedin Rwanda-Burundi", Kalmarsund Tryck, 1994.

Dallaire, Romeo, "Shake Hands with the Devil: The Failure of Humanity in Rwanda", Randomhouse, 2003.

Melvern, Linda, "Att förråda ett folk: Väst makterna och folkmordet i Rwanda", Ordfront, 2003.

Prunier, Gérard, "The Rwanda Crisis: History of a Genocide", Hurst & Co, 1995.

Scherrer, Christian P, "Genocide and Crisis in central Africa: Conflict Roots, Mass Violence, and Regional War", Praeger Publishers, 2002.

Sellström, Tor och Wohlgemuth, Lennart, "Rwanda – ett land i kris", Afrikafakta 2, Nordiska Afrikainstitutet 1995, Reprocentralen HSC, 1995.

The United Nations and Rwanda 1993-1996, Volume X, Public information, 1996.

6.2 Dokument, Rapporter

Early Warning, Encyclopedia of Genocide and Crimes Against Humanity, Stanton, Gregory, Thomson-Gale 2005.

Human Rights Watch – The Rwandan Genocide – how it was prepared, number 1, 2006.

Human Rights Watch Report – Leave None to Tell the Story: Genocide, History
www.hrw.org/legacy/reports/1999/rwan/Genocide .

Rwanda: Bystanders to Genocide, www.africaaction.org/docs01/rwan0108.htm.

Rwanda: UN Report, www.africaaction.org/docs99/rwan9912.htm

Rwanda – UNAMIR, Department of Public Information 1996,
www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unamir_b.htm.

Scourge of Racism: Genocide in Rwanda, Journal of Black Studies, Sage Publications 2009,
White, Kenneth R, Marywood University.

[www.jbs.sagepub.com/cgi/content/abstract/39/3/471](http://jbs.sagepub.com/cgi/content/abstract/39/3/471)

United Human Rights Council,

www.unitedhumanrights.org/Genocide/genocide_in_rwanda.htm.